

Riktlinjer för krishantering vid Högskolan i Skövde

Dessa riktlinjer har fastställts av rektor 2024-12-18 och gäller från
2025-03-01.

Dnr HS 2024/761

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
	Alla har ansvar att agera.....	3
2	Definitioner och grundprinciper	3
	2.1 Vad är en kris?	3
	2.2 Grundprinciper för att hantera en kris.....	4
	2.3 Högskolans säkerhetslägen	5
3	Krisorganisation.....	6
	3.1 Krisledning.....	6
	3.2 Krisgrupp och krisledare	7
	3.3 Krisledningsstöd	7
4	Krisberedskap och krishantering.....	8
	4.1 Före en kris.....	8
	4.2 När en kris startar	9
	4.3 Under en kris	9
	4.4 Efter en kris	10
5	Omvärlden.....	10
6	Dokumentets giltighet	11

1 Inledning

Dessa riktlinjer beskriver hur Högskolan i Skövde (Högskolan) ska hantera kriser och allvarliga händelser. Riktlinjerna tydliggör grundprinciper för krishantering, krisorganisationen och krishanteringens olika stadier. De kompletteras med stödmaterial i form av bland annat instruktioner och checklistor.

Riktlinjerna syftar till att, i enlighet med regelverket om statliga myndigheters beredskap, minska sårbarheten i samhället och utveckla en god förmåga vid Högskolan att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och inför och vid höjd beredskap. Det innebär att Högskolan ska ha beredskap att agera på ett sätt som minimera skador för både drabbade personer och verksamheten samt att så snart som möjligt återgå till ordinarie verksamhet.

Riktlinjerna vänder sig till Högskolans chefer och medarbetare samt Studentkåren vid Högskolan i Skövde. Cheferna ska vara väl insatta i riktlinjerna och ha tagit del av stödmaterialen. Medarbetarna ska informera sig om vad som gäller i händelse av kris genom att ta del av riktlinjerna.

Alla har ansvar att agera

Vid allvarlig händelse och olycka, som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön har alla medarbetare, studenter och besökare vid Högskolan skyldighet enligt lag att, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp.

*Larma SOS på 112 vid akut krissituation
med fara för liv, egendom eller miljö*

2 Definitioner och grundprinciper

Det finns några kännetecken som definierar vad en kris är och tre principer för krishantering. Kriser kan vara av olika karaktär och behöva hanteras på olika sätt. Högskolan arbetar också efter tre säkerhetslägen – grön, gul och röd nivå – som avgör hur verksamheten och krishanteringens bedrivs.

2.1 Vad är en kris?

En kris är en allvarlig händelse som på grund av sin omfattning eller karaktär hotar grundläggande funktioner och inte kan hanteras inom ordinarie berednings- och beslutsprocesser. Det kan vara en händelse eller serie av händelser som drabbar enskilda eller grupper, delar av

verksamheten eller organisationen som helhet. En kris kan uppstå plötsligt, men kan också komma smygande genom en rad händelser med kopplingar till varandra. Några av krisens kännetecken är:

Oväntad: Den inträffar ofta utan förvarning och överraskar organisationen.

Snabb utveckling: Den utvecklas snabbt och kräver omedelbara beslut och åtgärder.

Stor påverkan: Den uppfattas utgöra ett allvarligt hot mot individ, grupp och/eller organisation och kan orsaka betydande skada eller störning.

Komplexitet: Den är ofta komplex och kan ha flera dimensioner, exempelvis tekniska och juridiska.

Uppmärksamhet: Den kan väcka uppmärksamhet från media och allmänhet, vilket påverkar organisationens anseende och trovärdighet.

Exempel på händelser som kan utlösa en kris är bombhot, skada på infrastruktur, IT-intrång, sabotage, spionage, brand, våld, dödsfall och spridning av falsk information. Det kan också vara en allmän samhällsstörning i Sverige som påverkar Högskolan eller en allvarlig händelse utomlands där medarbetare eller studenter befinner sig. Ett annat exempel är händelser, såsom bedrägerier och oredlighet, som kan utlösa en förtroendekris.

2.2 Grundprinciper för att hantera en kris

Högskolans krishantering baseras på grundläggande principer som styr det svenska beredskapssystemet i stort. Högskolan tillämpar även ett proaktivt och snabbt agerande samt samverkan mellan aktörer. De grundläggande principerna är:

Ansvar: Den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer har motsvarande ansvar under en kris. Ansvarsprincipen innebär även ett ansvar att agera i osäkra lägen och att varje aktör har ansvar att stödja och samverka med varandra.

Närhet: En kris ska i första hand hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga för verksamheten. När det inte går att hantera inom verksamheten ska krisgruppen kontaktas.

Likhet: Under en kris ska verksamheten fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt. Det ska inte göras större förändringar i organisationen och lokaliseringen än vad situationen kräver.

2.3 Högskolans säkerhetslägen

Högskolan arbetar efter tre säkerhetslägen: grön, gul och röd nivå. Normalläge motsvarar grön nivå. Vid en händelse som kan påverka verksamheten bedöms hur allvarlig den är och om den ändrar säkerhetsläget. Rektor, högskoledirektör eller prefekt gör nivåbedömningen, med stöd av berörd chef, säkerhetsansvarig och övriga delar av säkerhetsorganisationen, se riktlinjer för sammanhållet säkerhetsarbete. Bedömningen kan behöva omprövas under händelsens utveckling. Vid röd nivå aktiveras krisorganisationen och dessa riktlinjer tillämpas fullt ut.

- Rektor beslutar att gå upp till eller ner från röd nivå.
- Högskoledirektör och prefekt beslutar att gå upp till eller ner från gul nivå för sin respektive verksamhet.

Vid en akut kris med snabbt förlopp aktiveras krisorganisationen direkt, se vidare i avsnitt 4.2 om när en kris startar.

2.3.1 Grön nivå

Grön nivå är normalläge, vilket innebär att Högskolan bedriver sin verksamhet som vanligt. Verksamheten är opåverkad av inre eller yttre störningar, och mindre incidenter hanteras i den ordinarie verksamheten. Högskolans säkerhetsorganisation arbetar med förebyggande säkerhetsarbete och krisberedskap. Grön nivå beskrivs närmare i riktlinjer för sammanhållet säkerhetsarbete.

2.3.2 Gul nivå

Gul nivå innebär att det pågår någon form av störande händelse eller påfrestning inom en avgränsad del av Högskolans verksamhet. Händelsens karaktär eller omfattning kan dock hanteras av berörd verksamhet. Viss ordinarie verksamhet kan behöva läggas åt sidan under en kortare period för att hantera händelsen. Rektor och övriga högskoleledningen samt Ledningskansliet informeras när beslut fattas att gå till gult säkerhetsläge.

I enlighet med grundprinciperna för krishantering hanteras händelsen av ledningen eller ledningsgruppen för den verksamhet som drabbas. Beslut följer ordinarie delegationsordning. Chefen för berörd verksamhet ansvarar för att hålla medarbetare och studenter informerade. Berörda delar av verksamhetsstödet bidrar med stöd efter behov, exempelvis med kommunikation. Dessa riktlinjer tillämpas där det är relevant, särskilt om krisberedskap och krishantering i avsnitt 4.

Nivåbedömning görs löpande för att identifiera om det finns behov att höja säkerhetsläget till röd nivå. Rektor fattar beslut om röd nivå.

2.3.3 Röd nivå

Röda nivå innebär en allvarlig händelse internt eller externt som har, eller bedöms få, stor påverkan på Högskolans verksamhet. Krisens karaktär och omfattning betyder att krisorganisationen aktiveras. Nya bedömningar av krisen görs löpande. Rektor avgör om ordinarie verksamhet ska läggas åt sidan för att hantera krisen.

Krisens karaktär och omfattning avgör om det finns anledning att kontakta andra aktörer för information, rapportering, rådgivning, samordning eller stöd. Det kan vara hyresvärdar/fastighetsbolag, andra myndigheter, kommuner, kommunala bolag samt andra externa samarbetspartner.

Krisen kan beröra andra aktörer så pass mycket att situationen bedöms gemensamt och krisledningen samordnas.

3 Krisorganisation

Högskolan krisorganisation består av krisledning, krisgrupp och krisledningsstöd.

Krisorganisationen aktiveras när rektor beslutar om att säkerhetsläget når röd nivå. För att organisationen alltid ska kunna aktiveras och för att nyckelfunktioner ska få avlösning vid långvariga kriser, ska det finnas ersättare för medlemmarna i krisgruppen.

Syftet med krisorganisation är att:

- Få god överblick och bidra till kontroll över händelseutvecklingen
- Samordna och prioritera nödvändiga resurser inom Högskolan och vid behov samordna krishanteringen med andra aktörer
- Förutse och minimera skador och negativa konsekvenser
- Sprida snabb, tillförlitlig, samstämmig och tydlig information till berörda
- Upprätthålla förtroendet för Högskolan
- Se till att övrig verksamhet kan fortlöpa så opåverkad som möjligt och att hela verksamheten kan återgå till ordinarie verksamhet så snabbt som möjligt

3.1 Krisledning

Högskolans krisledning består av rektor, prorektor och högskoledirektör. Rektor är ytterst ansvarig för krishanteringen och talesperson för Högskolan. Rektor kan utse andra talespersoner för Högskolan då det är relevant. Vid behov förstärks krisledningen med representant för Studentkåren eller externa representanter.

Krisledningen ansvarar för strategiska beslut och övergripande koordinering vid en kris. Vid behov sammankallar krisledningen även prefekterna eller andra funktioner. Krisledningen informerar högskolestyrelsen om situationen och vid behov även Utbildningsdepartementet och andra lärosäten.

Ledningskansliet bistår krisledningen med stöd och ser till att beslut och åtgärder dokumenteras.

3.2 Krisgrupp och krisledare

Krisgruppen leds av krisledaren, som ansvarar för kontakten mellan krisledning och krisgrupp.

Högskolans krisgrupp utgår från högskoledirektörens ledningsgrupp. Högskoledirektören, eller den högskoledirektören utser, är krisledare och ordföranden för krisgruppen. Krisgruppen anpassas efter situationen genom att adjungera berörd chef, medarbetare, representant för Studentkåren eller annan extern aktör.

Krisgruppen ansvarar för det taktiska arbetet vid en kris. Gruppen koordinerar också det operativa arbetet, som bedrivs med resurser från krisledningsstödet. Protokollförare utses inom krisgruppen eller hämtas från krisledningsstödet.

Krisledaren leder krisgruppens arbete, ser till att tillgänglig information samlas in och att det finns en uppdaterad lägesbild, beslutar om omedelbara åtgärder och lämnar förslag på beslut till krisledningen.

Högskoledirektören är ansvarig för att krisgruppen är bemannad och utbildad.

3.3 Krisledningsstöd

Krisledningsstödet utgör krisledningens och krisgruppens stöd. Medarbetare i krisledningsstödet arbetar under ledning av krisledaren eller närmast berörd chef i krisgruppen.

Krisledningsstödet utgår från säkerhetsorganisationen, se riktlinjer för sammanhållet säkerhetsarbete. Stödet organiseras efter krisgruppens bedömning av krisens karaktär och omfattning. Bedömningen omprövas och stödet anpassas under krisens utveckling.

Stödets operativa uppgifter ska prioriteras framför ordinarie arbetsuppgifter.

Krisledaren tillsätter särskilda arbetsgrupper inom krisledningsstödet om krisen är omfattande och/eller långvarig. Arbetsgrupperna underställs krisgruppen. Det kan exempelvis vara en krisstödgrupp, med uppgift att samordna stöd till chefer som är ansvariga att erbjuda medarbetare krisstöd och stresshantering i samband med kriser.

3.3.1 Kriskommunikationsgrupp

En vanligt förekommande arbetargrupp är kriskommunikationsgruppen. Gruppens operativa arbete samordnas av utsedd kommunikatör.

Kriskommunikationsgruppen har till uppgift att, utifrån upprättad kriskommunikationsplan, upprätta kommunikationsplan, samordna och utföra interna och externa kommunikationsåtgärder, bevaka traditionella och sociala medier, ta emot samtal om krisen från media, hålla kontakt med andra funktioner inom Högskolan samt hålla krisgruppen informerad. Kriskommunikationsgruppen utgör också resurs för Högskolans talesperson/talespersoner.

Kommunikationschefen är ansvarig att gruppen är bemannad och utbildad.

4 Krisberedskap och krishantering

Högskolans krisberedskap står på två ben: det förebyggande säkerhetsarbetet och förberedelser inför en kris. Båda hanteras inom ramen för säkerhetsorganisationen, se riktlinjer för sammanhållet säkerhetsarbete, men förberedelserna beskrivs här.

Krishanteringens delas upp i olika stadier som följer krisutvecklingen. Förberedelserna är avgörande för hur väl krisen kan hanteras. Stadierna beskrivs för att så långt som möjligt kunna tillämpas vid olika typer av kriser.

4.1 Före en kris

Krisberedskap innefattar förberedelser inför och förmåga till krishantering, och syftar till att effektivt kunna agera om en kris inträffar. I förberedelserna ingår att:

- Bemanna krisorganisationen
- Utbilda och återkommande genomföra övningar med krisorganisationen¹
- Informera personalen om krishanteringens grunder
- Etablera media- och omvärldsbevakning som kan upptäcka allvarliga händelser som kan påverka Högskolan
- Ta fram kriskommunikationsplan och stödmaterial
- Ta fram rollkort med arbetsfördelning för respektive funktion samt vägledningar, checklistor och mallar; de utformas för att ge stöd vid generella scenarier och specifika händelser

¹ Högskolans forskare inom krisberedskap och krishantering anlitas då det är lämpligt.

- Planera hur kritiska processer kan upprätthållas vid en krisituation och utforma kontinuitetsplaner så att verksamheten kan fortsätta bedrivas så långt som möjligt
- Upprätta lista med kontaktuppgifter till krisorganisationen och andra nyckelfunktioner och regelbundet säkerställa att uppgifter är uppdaterade
- Förbereda lagringsyta för informationsdelning och dokumentation

4.2 När en kris startar

När en kris startar och utvecklas är det viktigt att den som har information om situationen agerar. Högskolans kristelefon kontaktas. Telefonen bemannas dygnet runt av krisgruppens medlemmar och deras ersättare enligt särskilt schema.

Den av krisgruppens medlemmar som först får kännedom om situationen sammankallar gruppen. Vid inledande möte deltar högskoledirektören, som tar rollen som eller utser ordföranden för krisgruppen, det vill säga krisledare.

Krisledningen kontaktas samtidigt som en första bedömning av situationen görs. Rektor beslutar om säkerhetsläget är på röd nivå och krisorganisationen ska fortsätta krishanteringen.

4.3 Under en kris

När en krisorganisation aktiveras behöver följande delar och uppgifter ingå i krishanteringsarbetet:

- Inhämta information och skapa aktuell lägesbild; uppdatera återkommande lägesbilden
- Ta fram troliga och möjliga framtidsscenarier över hur situationen kan utvecklas
- Planera inriktning och åtgärder utifrån nuläge och möjliga framtidsscenarier samt överväg alternativa åtgärder
- Ta fram underlag till beslut och besluta om åtgärder
- Planera, besluta och genomför kommunikationsåtgärder, både internt till chefer, medarbetare och studenter och externt till media och allmänhet
- Säkerställa genomförandet av fattade beslut och följa upp vidtagna åtgärder för att bekräfta att arbetet med krisen går i rätt riktning
- Se över juridiska ställningstaganden
- Samverkan med andra aktörer

- Bedöm verksamhetens behov av stöd, och vid behov besluta och genomföra stödjande aktiviteter; detta innefattar även behov av avlösning och krisstöd bland krisorganisationens medlemmar
- Logga och dokumentera händelseutvecklingen, beslut, åtgärder som vidtas och övriga aktiviteter; säkerställa att dokumentationen finns tillgänglig för krisorganisationen

Ytterligare uppgifter kan ingå i krishanteringsarbetet, beroende på krisens karaktär, omfattning, konsekvenser och utveckling. Ett exempel är restvärdesräddning, som syftar till att begränsa skadorna så mycket som möjligt.

4.4 Efter en kris

När situationen bedöms kunna hanteras inom ramen för ordinarie verksamhet fattar rektor beslut om att återgå till grönt eller gult säkerhetsläge och därmed avveckla krisorganisationen. Avvecklingen sker successivt, med förmåga till fortsatt kriskommunikation. När verksamheten återgår till normalläge ska dialog föras med personer som varit involverad i krishantering om behov av ledighet och krisstöd.

Dokumentation från krishanteringen avslutas och hålls ordnad för att underlätta utvärdering. Händelseloggar, protokoll, beslut och eventuella handlingar från samverkan med externa aktörer diarieförs.

Utvärdering av krishanteringen bör påbörjas så snart som möjligt efter återgång till normal verksamhet. All personal som deltagit i krishanteringen bör ges möjlighet att lämna synpunkter på förbättringsområden och utvecklingsåtgärder. Även samverkande aktörers synpunkter på det genomförda arbetet inhämtas då det är relevant.

Utvärderingen används för att göra en översyn och revision av dessa riktlinjer och framtaget stödmaterial. Högskoledirektören ansvarar för utvärdering och uppföljning av styrdokumentet.

5 Omvärlden

Högskolan ska vid behov medverka vid samordning av planering och förberedelser inför kris samt vid krishanteringsåtgärder med andra aktörer. Det gäller särskilt samordning med Skövde kommun som har ett geografiskt områdesansvar på lokal nivå. Högskolan bör medverka om kommunen arrangerar övergripande övningar och efterfrågar Högskolans deltagande.

Vid nationella kriser eller då andra lärosäten drabbats av kris kan det finnas anledning för Högskolan att agera för att visa respekt, sympati och hänsyn. Det bör vara en händelse som berör merparten av landets

eller regionens medborgare eller högskolevärlden i bred bemärkelse.
Endast rektor kan besluta om agerande vid en sådan händelse.

6 Dokumentets giltighet

Dokumentet gäller från 2025-03-01 och ersätter Krisorganisation vid Högskolan i Skövde (dnr HS 2018/383).